

Kapitel XXIII

TIDEN FÖRVANDLAD TILL RUM

Som vi förut sagt, använder tiden på sätt och vis rummet genom en verkan av den förmåga av sammandragning som den företer och som tenderar att alltmer inskränka den utvidgning i rummet som är denna förmågas motsats. I denna verkan emot den motsatta principen löper tiden själv ständigt fortare, ty långt ifrån att vara ensartad, såsom de antar som betraktar den enbart från den kvantitativa synpunkten, är den tvärtom i varje ögonblick annorlunda "kvalificerad" av de cykliska förhållandena i den manifestation den tillhör. Denna acceleration blir i vår tid mer uppenbar än någonsin, eftersom den överdrivs i cykelns sista skeden, men försiggår i själva verket hela tiden alltifrån dennas början och ända till dess slut. Man skulle därför kunna säga att tiden sammandrar icke endast rummet utan även sammandrar sig själv alltmer. Denna sammandragning kommer till uttryck däri att de fyra *yugaerna* blir allt kortare med allt vad det medför, däribland den motsvarande förkortningen av människans levnad. Man säger ibland, förvisso utan att egentligen förstå den verkliga orsaken, att människorna i dag lever snabbare än förr, och detta är bokstavligen sant. Den jäkt, som de moderna betecknande nog åstadkommer i allt, är för övrigt i grund och botten endast följderna av det intryck som de i sin förvirring får av detta.

När tidsammandragningen når sin yttersta grad, kommer tiden slutligen att inskränkas till ett enda ögonblick, varvid fortvaron egentligen upphört att existera, ty det är uppenbart att det i ögonblicket icke kan finnas något eftervärtannat. Det är sålunda som "den allt uppslukande tiden slutar genom att uppsluka sig själv", så att vid "världens slut", det vill säga vid den cykliska manifestationens själva gräns, "ingen tid mera skall givas". Det är också därför som det heter att "döden är det sista väsen som dör, ty där det ej finns något slags eftervärtannat, finns heller ingen möjlig död (1). Alldenstund fortsättningen hejdats eller, symboliskt uttryckt, "hjulet har slutat snurra", måste allt som finns till vara i fullständig samtidighet. Tidens eftervärtannat finns då på sätt och vis förvandlat till samtidighet, vilket man också kan uttrycka med att säga att "tiden förändrats till rum" (2). Sålunda verkar i sista hand en "omkastning" emot tiden och till rummets förmån: just i det ögonblick, då tiden syntes fullständigt uppsluka rummet, är det tvärtom rummet som förtär tiden. Med hänvisning på den bibliska symbolismens kosmologiska innebörd kunde man kalla detta Abels slutliga revansch på Kain.

I de nyare fysisk-matematiska teorier, som behandlar komplexet "rum-tid" såsom utgörande ett enda och odelat helt, finns detta rummets förtärande av tiden på sätt och vis "förebådat", även om det hos teoriernas upphovsmän skett helt omedvetet. Man ger för övrigt oftast dessa teorier en oriktig tolkning i det man säger att de betraktar tiden såsom en "fjärde dimension" av rummet. Det vore riktigare säga att de betraktar tiden såsom jämförbar med en "fjärde dimension" i den bemärkelsen att den i rörelseekvationerna fyller funktionen av en fjärde koordinat, vilken ansluter sig till de tre koordinater som framställer rummets tre dimensioner. Det är vidare väl att märka att detta motsvarar den geometriska framställningen av tiden i rätlinjig form, vars otillräcklighet vi tidigare angivit, och annat kan det icke vara på grund av den rent kvantitativa beskaffenheten av de teorier det här rör sig om. Men det vi just sagt, alltmedan vi i viss mån rättar till den "populariserade" tolkningen, är likväl alltjämt oriktigt: i verkligheten är det som fyller funktionen av en fjärde koordinat icke tiden utan det som matematikerna kallar "den imaginära tiden" (3). Detta uttryck, som i sig blott är en besynnerlighet i språket härrörande från bruket av ett helt "konventionellt" betecknings sätt, får här en ganska oväntad innebörd. Att säga att tiden bör bli "imaginär" för att kunna likställas med en "fjärde dimension" av rummet, är i grund och botten endast att säga att den därför måste upphöra att i

verkligheten existera som sådan, det vill säga att tidens förvandling till rum egentligen icke kan förverkligas förrän vid "världens slut" (4).

Man torde därav kunna draga slutsatsen att det är fullkomligt lönlöst att söka någon "fjärde dimension" av rummet i den aktuella världens villkor. Detta har åtminstone den fördelen att det genast tystar allt "nyspiritualistiskt" svammel, varom vi tidigare sagt några ord. Men skall man därav också draga slutsatsen att rummets uppslukande av tiden i själva verket bör visa sig i att rummet tilläggs en ytterligare dimension, eller är detta bara ett "talesätt"? Allt som kan sägas härom är att när rummets tendens till utvidgning inte längre motverkas och inskränkes av tidens sammanträngande verkan, bör rummet naturligtvis på ett eller annat sätt därav erhålla ett vidgande, som nästan för dess obestämdhet till en högre potens (5). Men det faller sig självt att det här handlar om något som icke kan framställas med någon bild lånad från det kroppsliga området. Då ju tiden är ett av de bestämmande villkoren för den kroppsliga tillvaron, är det uppenbart att, så snart den avlägsnats, man just därigenom befinner sig utanför denna värld. Man befinner sig då i det som vi annorstädes kallat en utomkroppslig "förlängning" av detta samma individuella existensstillstånd, varav den kroppsliga världen utgör endast en tillvaroform. Detta visar för övrigt att den kroppsliga världens slut ingalunda är slutet för detta tillstånd i sin helhet betraktat. Man måste rent av gå ännu längre än så: slutet för en cykel sådan som den nuvarande mänsklighetens är egentligen icke själva den kroppsliga världens slut annat än i en viss relativ mening, och endast med avseende på de möjligheter som innefattats i denna cykel och då fullbordat sin utveckling i kroppslig form. Men i verkligheten förintas icke den kroppsliga världen utan "förvandlas" och erhåller med det samma en ny tillvaro, ty bortom "stillaståndets punkt", som motsvarar detta enda ögonblick, då tiden inte längre finns, "börjar hjulet åter att snurra" för loppet av ännu en cykel.

En annan viktig slutsats, som skall dragas av dessa betraktelser, är att en cykels slut lika väl som dess början är "icke-tidlig", vilket för övrigt fordras av den stränga analoga motsvarighet som föreligger mellan dessa båda yttersta punkter. Det är därför som detta slut för denna cykels mänsklighet verkligen är återupprättandet av "urtillståndet", vilket å andra sidan det symboliska förhållandet mellan "det himmelska Jerusalem" och "det jordiska paradiset" anger. Det är också återkomsten till "världens medelpunkt", som är manifesterad i det yttre i cykelns båda ytterändar, i formerna av respektive "det jordiska paradiset" och "det himmelska Jerusalem" med "världsaxelns" träd också växande i mitten av bådadera. I hela mellantiden, det vill säga under cykelns själva förlopp, är denna medelpunkt däremot dold och blir det rent av alltmör, eftersom mänskligheten har kommit att stegvis avlägsna sig från denna, vilket egentligen är den sanna innebörden av "syndafallet". Detta avlägsnande är för övrigt bara en annan bild av cykelns nedstigande fortgång, ty medelpunkten för ett tillstånd sådant som vårt är punkten för omedelbar förbindelse med de högre tillstånden och samtidigt tillvarons essentiella pol i detta tillstånd. Att gå från essensen till substansen är alltså att gå från medelpunkten till omkretsen, från det inre till det yttre och även, såsom den geometriska framställningen i detta fall klart visar, från enheten till mångfalden (6).

I egenskap av "världens medelpunkt" är *Pardes* enligt den primära betydelsen av sin motsvarighet på sanskrit *paradesha*, "det högsta området". Men det är också enligt en sekundär betydelse av samma ord "det fjärran området", sedan det genom den cykliska processens fortgång verkligen blivit otillgängligt för den vanliga mänskligheten. Det är i själva verket, åtminstone utåt sett, det mest avlägsna, då det är beläget vid "världens ände" i båda bemärkelsen, den rumliga (toppen av "det jordiska paradiset" berg, vilken nuddar månens sfär) och den tidliga ("det himmelska Jerusalem", som vid cykelns slut stiger ned på jorden). Likväl är det alltid i verkligheten det närmaste, emedan det aldrig upphört att vara i alltings mitt (7), och detta anger det omvända förhållandet från det "yttre" och från det "inre" betraktat. Men det är bara så att för att denna närhet skall kunna faktiskt förverkligas måste nödvändigtvis det tidliga villkoret upphävas, emedan det är tidens själva utveckling i enlighet med manifesta-

tionens lagar som förorsakat det skenbara fjärmandet, och för övrigt tiden genom själva definitionen av sitt eftervertannat icke kan göra om sitt förlopp. Frigörelsen från detta villkor är alltid möjlig i synnerhet för vissa varelser, men vad gäller mänskligheten (eller rättare sagt en mänsklighet) i dess helhet, förutsätter det tydligtvis att denna fullständigt genomgått sin kroppsliga manifestationscykel, och det är först då som den tillsammans med hela den jordiska miljön, som beror av den och deltar i samma cykliska fortgång, verkligen kan återuppgå i "urtillståndet" eller, vilket är detsamma, världens medelpunkt. Det är i denna medelpunkt, som "tiden förvandlas till rum", ty det är där som i vårt existensstillstånd den principiella evighetens direkta avspeglning finns som utesluter allt eftervertannat. Icke ens döden kan nå dit, och den är således även "odödlighetens boning" (8) i egentlig mening. Allting framträder där i fullkomlig samtidighet i ett oföränderligt nu genom "tredje ögats" förmåga, med vilket människan återvunnit "evighetssinnet" (9).

Noter

(1) Emedan Yama annorstädes i den hinduiska traditionen betecknas såsom "den förste döde" och emedan han likställs med själva "Döden" (*mrityu*) eller, om man föredrar att använda den islamiska traditionens språk, "Dödens Ängel", ser man att här liksom i många andra avseenden "det första" och "det sista" förenas och på sätt och vis blir identiska i motsvarigheten till cykelns båda yttersta ändar.

(2) Wagner har i *Parsifal* skrivit: "Till rum blir tiden här" ["zum Raum wird hier die Zeit", rad 327, ö.a.], och detta med avseende på Montsalvat, som föreställer "världens medelpunkt" (vi skall återkomma till detta litet längre framme). Det är för övrigt föga troligt att han verkligen förstått den djupa innebörden av detta, ty han förefaller knappast förtjäna det namn av "esoterist" som vissa gjort honom. Allt verkligt esoteriskt, som står att finna i hans verk, hör egentligen till de "legender" han använt och alltför ofta nedsatt betydelsen av.

(3) Annorlunda uttryckt: om de tre rumskoordinaterna är x , y , z , är den fjärde koordinaten icke t , som anger tiden, utan uttrycket $t\sqrt{-1}$.

(4) Det är att märka att om man allmänt talar om "världens slut" såsom varande "tidens slut", talar man aldrig därom såsom "rummets slut". Denna iakttagelse, som kan synas otydlig för dem som blott ytligt ser på tingen, är likväl mycket betydelsefull i verkligheten.

(5) Om det obestämdas successiva potenser se *Le Symbolisme de la Croix*, kap. XII.

(6) Man kan därav härleda ytterligare en innebörd av "polernas omkastning", ty den manifesterade världens fortgång mot sin substantiella pol leder slutligen till en "omkastning", som genom en ögonblicklig "förvandling" återför den till sin essentiella pol. Låt oss gentemot vissa felaktiga föreställningar om den cykliska rörelsen göra det tillägget att det på grund av denna ögonblicklighet icke kan förekomma någon "återuppstigning" av yttre slag efter "nedstigningen", emedan manifestationens fortgång som sådan alltid är nedstigande från begynnelsen till slutet.

(7) Det är evangeliets "*Regnum Dei intra vos est*" [Guds rike är invärtes i eder, ö.a.].

(8) Om "odödlighetens boning" och dess motsvarighet hos människan se *Le Roi du Monde*, ss. 87-89.

(9) Om "tredje ögats" symbolism se *L'Homme et son Devenir selon le Védânta*, s. 203, och *Le Roi du Monde*, ss. 52-53.

Ovanstående text utgör kapitel XXIII av René Guénons bok *Kvantitetens herravälde och tidens tecken*. Boken är en översättning från franskan av Lars Adelskog. Originalens titel är *Le Règne de la Quantité et les Signes des Temps*. Svenska översättningen © Lars Adelskog 2013. Eftertryck eller annan återpublicering, helt eller delvis, såsom elektronisk text på internet eller på annat sätt, förbjudes.